

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-29996/14 MM

Warszawa, dnia 8 września 2014 r.

PB-16/14

Nr: 29996	Data wpływu 18 czerwca 2014 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 8 września 2014 r.

PRAWA DZIECI

TEMAT

**OCHRONA DZIECI PRZED SKUTKAMI KONFLIKTU RODZINNEGO,
ZABEZPIECZENIE PRAWA DO KONTAKTU Z RODZICAMI**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycje indywidualne

1. Krzysztof W. z Czechowic-Dziedzic,
2. Roman H. z Katowic.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu: obrony dzieci pokrzywdzonych konfliktem rodzinnym i zabezpieczenia prawa dzieci do kontaktu z rodzicami.

Autorzy petycji wskazują, że dla zrealizowania petycji konieczne są następujące zmiany:

1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy wprowadzenie:
 - a) definicji działań niezgodnych z dobrem dziecka, w tym: izolacja od rodzica, indoktrynacja, nieprzestrzegania przez rodzica orzeczeń sądowych regulujących pieczę/kontakty z dzieckiem;
 - b) precyzyjnego zapisu, że rodzic sprawujący opiekę powinien podejmować wszelkie działania, aby dziecko miało jak najlepszy kontakt z drugim rodzicem i jego rodziną;
 - c) zapisu na wzór prawa włoskiego o treści: „W przypadku separacji rodziców dziecko ma prawo do zachowania stałego, równoważonego i bezpośredniego związku z każdym z nich, otrzymywania opieki, edukacji i zdobywania doświadczenia od każdego rodzica i utrzymywania znaczących relacji ze swoimi przodkami i krewnymi od strony obojga rodziców”;
 - d) obowiązku rozstrzygania przez sędziów, czy dotychczasowa i obecna postawa każdego z rodziców gwarantuje zabezpieczenie wszystkich potrzeb dziecka, tj. najczęstszego kontaktu z drugim rodzicem, a jeżeli nie – aby byli zobowiązani do podjęcia wszelkich działań aby dobro dziecka zostało należycie zabezpieczone;
 - e) możliwości złożenia przez rodzica w trakcie postępowania sądowego rodzicielskiego planu wychowawczego i obligatoryjnego udzielenia przez sąd zabezpieczenia w niespornych kwestiach;
 - f) obligatoryjnej pisemnej zgody obojga rodziców na zapisanie dziecka do żłobka (przedszkola, szkoły);
2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego poprzez:
 - a) wprowadzenie regulacji stanowiącej, że postępowanie dyscyplinarne oraz wnioski o odsunięcie sędziego od sprawy nie były rozpoznawane przez sąd, któremu podlegają sędziowie, ale przez Ministerstwo Sprawiedliwości lub losowo wybrany

sąd okręgowy;

- b) nadanie uprawnień Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Dziecka lub Rzecznikowi Praw Obywatelskich do przeniesienia, na wniosek strony, prowadzenia postępowania do innego sądu okręgowego w razie stwierdzenia nieprawidłowości;
- c) ograniczenie przebywania rozstających się rodziców w sądzie przez zwiększenie roli mediatorów, terapeutów oraz ośrodków pomocy rodzinie;
- d) umożliwienie sądom informowania urzędu skarbowego o braku uprawnień rodzica do skorzystania z ulgi prorodzinnej w przypadku nierespektowania przez tego rodzica postanowień sądowych;
- e) maksymalne skrócenie postępowań wszczętych wskutek „wniosków o egzekucję kontaktów” wraz ze zwolnieniem od opłat sądowych;
- f) wprowadzenie:
 - sankcji za utrudnianie kontaktów z dzieckiem osobom uprawnionym, w formie mandatu nakładanego przez policję,
 - możliwości nagrywania badań zleczonych placówkom, tj. badań prowadzonych przez Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne i zamieszczenia zapisu dźwięku lub obrazu w aktach sprawy;
- g) orzekanie przez sąd o terminie wydania dziecka rodzicowi, który objął nad nim opiekę w przypadku orzeczenia o zmianie sprawowania władzy rodzicielskiej;
- h) automatyczne zawieszanie wszelkich spraw rodzinnych na czas prowadzenia postępowania o wydanie dziecka.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

W ocenie autorów petycji, należy koniecznie rozwiązać problem ochrony dzieci pokrzywdzonych w konsekwencji konfliktu rodzinnego, istniejącego w szczególności między rozstającymi się małżonkami. Jak wskazano w petycji, organy państwowe powołane do ochrony praw dziecka, w tym Rzecznik Praw Dziecka i sądy rodzinne, są niewydolne, nie kierują się nadrzędnymi zasadami, wyrażonymi w Konstytucji RP i ratyfikowanych umowach międzynarodowych.

Autorzy petycji ubolewają nad systemem prawnym w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego, kwestionują prawidłowość zapadłych w różnych sprawach orzeczeń sądowych, na podstawie których ojcowie są pozbawieni faktycznej pieczy nad dziećmi.

W petycji podniesiono, że przepisy regulujące sprawy rodzinne i opiekuńcze powinny

być jak najszybciej zmienione, tak aby zapobiec stronniczości sędziów, urealnić wykonywanie kontaktów z dzieckiem, poprzez m.in. przywrócenie nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad sądami. Autorzy petycji wspominają także o proteście głodowym z ich udziałem, który prowadzony był przed tzw. starym domem poselskim.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.), dalej jako: k.r.o., w art. 23 stanowi, że małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie i są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.

Zgodnie z art. 24 o istotnych sprawach rodziny rozstrzygają wspólnie małżonkowie, a w przypadku braku porozumienia każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu. W doktrynie przyjmuje się, że dopuszczalne jest zawarcie ugody, a zatem i skierowanie uczestników do mediacji w sprawach dotyczących rozstrzygnięcia o istotnych sprawach rodziny wobec braku porozumienia się małżonków.

Na mocy art. 58 § 1 k.r.o. sąd w wyroku orzekającym rozwód rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z rodziców jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka.

Regulacje zawarte w art. 87–113⁶ k.r.o. dotyczą głównie relacji między rodzicami a dziećmi. Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się (art. 87), a dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską (art. 92), która przysługuje obojgu rodzicom (art. 93 § 1). Sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców, jeżeli wymaga tego dobro dziecka (art. 93 § 2). Zgodnie z art. 96 § 1 k.r.o., rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. Ponadto, każde z rodziców jest obowiązane i uprawnione do wykonywania władzy rodzicielskiej jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodziców (art. 97 § 1), a jeśli rodzice żyją w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania (art. 107 § 1).

Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka (art. 107 § 2). Nadto, sąd może pozostawić władzę rodzicielską

oboju rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka.

Kompetencje sądu opiekuńczego zostały określone także w art. 111 § 1 k.r.o., który statuuje, że jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej (pozbawienie władzy może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców).

Rodzice i ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów i to niezależnie od władzy rodzicielskiej, co obejmuje przede wszystkim przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z środków porozumiewania się na odległość, w tym z komunikacji elektronicznej (art. 113 § 1 i 2).

Kodeks rodzinny w art. 113¹–113⁶ stanowi o kontaktach rodziców z dzieckiem i przewiduje, że o utrzymywaniu kontaktów rodzice stanowią wspólnie, kierując się dobrem dziecka i biorąc pod uwagę jego rozsądne życzenia. Sąd opiekuńczy może nałożyć ograniczenia w utrzymywaniu kontaktów (art. 113² § 1 i 2) lub wprowadza zakaz ich utrzymywania, jeżeli poważnie zagrażają dobru dziecka lub je naruszają (art. 113³).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.), dalej jako: k.p.c., zawiera odrębne regulacje odnoszące się do wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem.

Określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej może być przedmiotem mediacji (art. 570² k.p.c.). Porozumienia ugodowe nie mogą jednak dotyczyć przyznania władzy rodzicielskiej, powierzenia wykonywania, ograniczenia, zawieszenia, pozbawienia ani przywrócenia władzy rodzicielskiej.

Postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy (art. 579 k.p.c.).

Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka, co do których brak porozumienia pomiędzy rodzicami, może nastąpić dopiero po umożliwieniu rodzicom złożenia oświadczeń, chyba że wysłuchanie ich wiązałoby się z nadmiernymi trudnościami (art. 582 k.p.c.).

Przepis art. 598¹⁵ § 1 stanowi o konsekwencjach niewykonywania lub niewłaściwego wykonywania obowiązków wynikających z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem przez osobę, pod której pieczęć dziecko pozostaje. Jak wynika z treści przepisu, sąd opiekuńczy zagrozi takiej osobie

nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku. Analogiczną sankcję wprowadzono w stosunku do osoby uprawnionej do kontaktów z dzieckiem i osoby, której kontaktów tych zakazano, jeżeli osoby te naruszają obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem.

W wyjątkowych sytuacjach, sąd może zmienić wysokość sumy pieniężnej, o której mowa w art. 598¹⁵, ze względu na zmianę okoliczności, jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku (art. 598¹⁶ § 1).

Prawomocne postanowienie sądu, w którym nakazano zapłatę należnej sumy pieniężnej, stanowi tytuł wykonawczy bez potrzeby nadawania klauzuli wykonalności. Postawą postanowienia w przedmiocie odebrania dziecka będzie przepis art. 598¹⁷ k.p.c., które może być wydane dopiero po wysłuchaniu uprawnionego o kontaktów i osoby, pod której pieczę dziecko się znajduje. Do wykonywania postanowienia o przymusowym odebraniu dziecka znajdują odpowiednie zastosowanie przepisy art. 598⁷-598¹², a zatem postępowanie jest analogiczne do trybu stosowanego w zakresie odebrania dziecka od osoby nieuprawnionej.

Kodeks postępowania cywilnego w Dziale III reguluje kwestie wyłączenia sędziego. W art. 48 § 1 k.p.c. określono sytuacje, w których następuje wyłączenie sędziego z mocy samej ustawy, w tym m.in. w sprawach, w których sędzia jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki. Na mocy art. 49 k.p.c. sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.), w art. 23 pkt 1 określa, że wniosek do sądu o wykonanie kontaktów (wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub jego samodzielnej części) podlega opłacie sądowej. Jest to opłata stała i wynosi 40,00 zł.

PRACE LEGISLACYJNE:

Sejm VII kadencji wprowadził istotne zmiany do prawa rodzinnego ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 220, poz. 1431). Zmieniono m.in. art. 58 i dodano nowe art. 113¹-113⁶. Zgodnie z nowelizacją, sąd został zobligowany do uwzględniania porozumienia małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Kodeks zobowiązuje rodziców, by

podejmując ważne decyzje mające wpływ dla dziecka liczyli się z jego opinią. Niniejsze zmiany obowiązują od dnia 13 czerwca 2009 r.

Kolejną nowelizację przeprowadzono ustawą z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 144, poz. 854). Dodano wówczas art. 445³ i art. 582¹ § 3 oraz nową jednostkę redakcyjną – oddział 6 – „Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem” oraz zmieniono art. 578¹. Przedmiotowa nowelizacja uregulowała sprawy z zakresu wykonywania kontaktów z dzieckiem i weszła w życie dnia 13 sierpnia 2011 r. Do procedury cywilnej wprowadzono nowe regulacje, których istotą jest zastąpienie trybu egzekucyjnego, odrębnym postępowaniem opiekuńczym o wykonywanie kontaktów z dzieckiem.

W obecnej kadencji Parlamentu nie złożono projektów ustaw zbieżnych z petycją.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 2 grudnia 1957 r. (sygn. akt I CR 1045/56) uznał za negatywne wpajanie dziecku uczucia niechęci lub nienawiści do drugiego z rodziców, zaś w postanowieniu z dnia 1 października 1998 r. stwierdził, że za nadużycie władzy rodzicielskiej i rażące zaniedbywanie wynikających z niej obowiązków w rozumieniu art. 111 § 1 k.r.o. może być uznane za celowe izolowanie dziecka i jego psychiczne podporządkowanie (sygn. akt I CKN 834/98). Ważne też było postanowienie z dnia 30 sierpnia 1977 r. (sygn. akt III CRN 204/77), w którym Sąd Najwyższy, wskazując na związek między władzą rodzicielską a kontaktami osobistymi rodziców z dzieckiem, stwierdził, że uniemożliwienie utrzymania właściwego kontaktu osobistego między rodzicem a dzieckiem narusza w zasadzie interes małoletniego i może stanowić przyczynę uzasadniającą zmianę prawomocnego postanowienia regulującego wykonywanie władzy rodzicielskiej.

INFORMACJE DODATKOWE:

Remedium na problemy w sferze utrzymywania kontaktów z dzieckiem miała być nowelizacja prawa z dnia 13 sierpnia 2011 r., w której przyjęto nowy sposób przymusowego wykonywania kontaktów z dzieckiem. Dotychczasowe środki egzekucyjne oparte były na przepisach egzekucyjnych (art. 1050 i 1051 k.p.c.). Istota egzekucji kontaktów w tym trybie polegała na nakładaniu grzywny przypadającej na rzecz Skarbu Państwa z zamianą jej na areszt – w przypadku niezapłacenia grzywny w terminie (art. 1053 k.p.c.). Przedmiotowe zmiany wprowadziły sformalizowane i obligatoryjne etapy postępowania sądowego zmierzającego do wyegzekwowania kontaktów – co w praktyce jednak rodzi obawy o ich skuteczność i czas, w którym interweniujący rodzic uzyska faktyczne spotkanie z dzieckiem.

Przyjęte rozwiązanie sprowadza się do dwóch etapów nieprocesowego postępowania

o wykonanie kontaktów; etap pierwszy obejmujący groźbę nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu lub osoby, pod pieczęią której dziecko pozostaje po wysłuchaniu uczestników postępowania oraz etap drugi, będący spełnieniem groźby i nakazanie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej po kolejnym wysłuchaniu uczestników postępowania. Każdy z etapów kończy się wydaniem postanowienia, na które przysługuje środek odwoławczy (zażalenie).

W okresie od marca do czerwca 2014 r. odbyła się kampania społeczna Rzecznika Praw Dziecka „Jestem mamy i taty”, która miała zwrócić uwagę społeczeństwa na problem wikłania dziecka w sprawy rozwodowe rodziców oraz stawiania go w sytuacji konfliktu lojalnościowego wobec nich. Przypominała także, że każde dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców.

Rzecznik Praw Dziecka 11 czerwca 2014 r. wystąpił do Ministra Sprawiedliwości o dokonanie szczegółowej analizy praktyki sądowej w zakresie prowadzenia postępowań o wykonywanie ustalonych kontaktów z dzieckiem, a także podjęcie działań legislacyjnych w tym zakresie. Potrzebę dokonania analizy Rzecznik uzasadnił nieprawidłowościami praktyki sądowej w postępowaniach o wykonywanie kontaktów, np. przewlekłość toczących się postępowań, brak ich priorytetowego traktowania, niskie kwoty zasądzone od rodzica niespektującego orzeczenia. W odpowiedzi resort sprawiedliwości podał, że powołano Zespół problemowy ds. prawa rodzinnego przy Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości oraz zwrócono się do Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości o analizę i ocenę praktyki sądowej co do funkcjonowania obecnych regulacji, dotyczących postępowania o wykonywanie kontaktów z dzieckiem. Z informacji Ministra Sprawiedliwości wynika, że obecnie nie dokonano analizy funkcjonowania uregulowań, wprowadzonych nowelizacją z 2011 r.¹

REKOMENDACJE BIURA:

Problem podniesiony w petycji jest istotny w aspekcie faktycznej realizacji kontaktów rodzica z dzieckiem. Rozwiązaniem na załagodzenie konfliktu istniejącego pomiędzy rozstającymi się rodzicami miała być nowelizacja z dnia 13 sierpnia 2011 r., która wprowadziła dolegliwość nazywaną „nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej”.

¹<http://brpd.gov.pl/aktualnosci-wystapienia-generalne/w-sprawie-kontaktow-dziecka-z-obojiem-rodzicow-odpowiedz>

Wydaje się, że świadczenie pieniężne jest wątpliwym środkiem oddziaływania na zachowania w procesie wykonywania władzy rodzicielskiej i może skutkować pogłębieniem antagonizmów między zobowiązanym a uprawnionym, bez uwzględnienia interesu i dobra dziecka. Należy zauważyć, że przymusowe wykonanie postanowienia, wyroku rozwodowego (w zakresie kontaktów) czy zawartej ugody, poprzedza *de facto* przeprowadzenie dwóch rozpraw, wydanie dwóch postanowień, a następnie przeprowadzenie dwóch postępowań odwoławczych wskutek wniesionych zażaleń.

W opisanych okolicznościach nie sposób oprzeć się wrażeniu, że przyjęte procedury mogą prowadzić do sytuacji, w której rodzic dochodzący faktycznej realizacji kontaktów z dzieckiem zamiast realnych spotkań uzyska tytuł wykonawczy uprawniający do egzekucji świadczenia pieniężnego.

Biuro Komunikacji Społecznej dostrzega możliwość podjęcia prac nad petycją w zakresie stanowiącym o utrzymywaniu kontaktów rodziców z dzieckiem.

OPRACOWAŁA

Monika Mosoń

WICEDYREKTOR

Andrzej Dziubecki

DANE PODMIOTU WNOSZĄCEGO PETYCJĘ*			
Nazwisko	1. W [REDAKTED] 2. H [REDAKTED]	Imię	1. Krzysztof 2. Roman
Protest Głodowy ojców			
Nazwa podmiotu			
Kod pocztowy, miasto	1. 43-502, Czechowice-Dziedzice 2. 40-303, Katowice	Ulica, nr domu/mieszkania	1. [REDAKTED] 2. [REDAKTED]
E-mail	Krzysztof@wiewiora.pl ; wiatr1968@wp.pl		
INFORMACJE DOTYCZĄCE PETYCJI			
Tytuł petycji	Obrona dzieci pokrzywdzonych konfliktem rodzinnym i zabezpieczenie prawa do kontaktu z rodzicami		
Akt prawa, w którym postulowana jest zmiana	Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz. U. Nr 9, poz. 59); Kodeks postępowania cywilnego- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)		

wpł. 18.06.2014
BVS/1165
Zal. Krzysztof

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
23.06.2014
Nr kancelaryjny.....
Nr dziennika.....

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
Dział Petycji i Korespondencji
Wniosek nr 29936 z dnia 2014-06-24
Podpis.....

Treść petycji

Postulujemy

1. O jak najszybsze wprowadzenie do Kodeksu Rodzinnego definicji działań niezgodnych z dobrem dziecka (izolacja od drugiego rodzica, indoktrynacja, nieprzestrzeganie przez rodzica orzeczeń sądowych regulujących pieczę/kontakty z dzieckiem)
2. O wprowadzenie do kodeksu rodzinnego precyzyjnego zapisu, iż rodzic sprawujący opiekę powinien podejmować wszelkie działania aby dziecko miało jak najlepszy kontakt z drugim rodzicem oraz jego rodziną
3. Aby sądy rodzinne bezwzględnie dokonywały rozstrzygnięć nie tylko w oparciu o więź dziecka z rodzicem (która stawia w uprzywilejowanej pozycji tego rodzica który w trakcie rozvodu spędza więcej czasu z dzieckiem i zachęca do izolowania dziecka od drugiego rodzica), lecz także w oparciu o ocenę dotychczasowego i obecnego postępowania rodziców oraz tego w jaki sposób zabezpieczają oni interes dziecka (także prawo do dobrych i szerokich kontaktów z drugim rodzicem)
4. Postulujemy aby postępowanie dyscyplinarne, oraz wnioski o odsunięcie sędziego od sprawy nie były procedowane przez sąd któremu podlegają owi sędziowie np.- przez Ministerstwo Sprawiedliwości lub losowo wybrany Sąd Okręgowy inny niż ten któremu podlegają
5. Postulujemy aby Minister Sprawiedliwości, Rzecznik Praw Dziecka, oraz Rzecznik Praw Obywatelskich na wniosek strony mógł przenieść prowadzenie rozprawy do innego sądu okręgowego w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości
6. O wpisanie do kodeksu rodzinnego zapisu na wzór prawa włoskiego:
„W przypadku separacji rodziców dziecko ma prawo do zachowania stałego, równoważonego i bezpośredniego związku z każdym z nich, otrzymywania opieki, edukacji i zdobywania doświadczenia od każdego rodzica i utrzymywania znaczących relacji ze swoimi przodkami i krewnymi od strony obojga rodziców” Prawo Włoskie ust.54 2006r.
Oraz aby sędziowie byli zobowiązani podejmować wszelkie działania aby powyższe prawo respektować i egzekwować
7. Postulujemy także aby przy rozstrzyganiu o sprawach dotyczących dzieci sędziowie obligatoryjnie musieli rozstrzygnąć czy dotychczasowa oraz obecna postawa każdego z rodziców gwarantuje zabezpieczenie wszystkich potrzeb dziecka (takie jak najczęstszy kontakt z drugim rodzicem), a jeżeli nie aby byli zobowiązani do podjęcia wszelkich działań aby dobro dziecka zostało należycie zabezpieczone
8. Postulujemy aby każdy z rozstających się rodziców miał prawo złożyć przed sądem swoją wersję rodzicielskiego planu wychowawczego
9. Postulujemy aby w takim przypadku w kwestiach w których rodzice zgadzają się w swoich planach wychowawczych sąd natychmiast udzielał im w tych kwestiach zabezpieczenia

	<p>10. Aby rozstający się rodzice jak najmniej przebywali w salach sądowych (potencjalne generowanie konfliktów)- wg. nas należy zwiększyć rolę mediatorów, terapeutów oraz ośrodków pomocy rodzinie. Rola sądu powinna ograniczyć się jedynie do oceny postawy rodziców biorących udział w mediacji czy terapii, ich gotowość do zawierania kompromisu na rzecz dziecka, stosunku do drugiego rodzica, oraz czy dotychczasowe postępowanie danego rodzica daje gwarancję zabezpieczenia wszystkich potrzeb dziecka</p> <p>11. Aby w przypadku nie respektowania przez rodziców postanowień sądowych sąd miał możliwość poinformowania Urzędu Skarbowego celem pozbawienia danego rodzica możliwości skorzystania z ulgi pro-rodzinnej</p> <p>12. O zwolnienie opłat wniosków o egzekucję kontaktów, oraz maksymalne skrócenie tych postępowań (sąd powinien jedynie jak najszybciej zbadać czy dochodzi do naruszeń postanowienia- oraz w razie stwierdzenia wydać stosowne zarządzenia). Przykładowo- sprawa z wniosku Krzysztofa o egzekucję kontaktów trwała aż 22 miesiąc.</p> <p>13. O wprowadzenie do Kodeksu Postępowania Cywilnego sankcji za utrudnianie kontaktów z dzieckiem osobom uprawnionym, w formie mandatu nakładanego przez policję, oraz automatyczne określenie wysokości tej sankcji.</p> <p>14. Nagrywanie badań zleczanych do placówek typu Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne, oraz by materiał wideo był dołączany do akt sprawy</p> <p>15. Aby sąd orzekając o zmianie rodzica, który dotychczas opiekował się dzieckiem orzekal jednocześnie o terminie wydania dziecka rodzicowi, , który objął nad nim opiekę, oraz aby na czas prowadzenia postępowania o wydanie zawieszeniu ulegały automatycznie wszelkie inne sprawy rodzinne (podobnie jest obecnie w trybie konwencji haskiej)</p> <p>16. Aby na zapisanie dziecka do żłobka/przedszkola/szkoły wymagana była pisemna zgoda obojga rodziców, lub decyzja sądu ją zastępująca – co powinno znacznie ograniczyć ilość tzw „porwań rodzicielskich”.</p>
Uzasadnienie	<p>Naprzeciwko tzw. "Starego Domu Poselskiego" rozpoczęliśmy protest głodowy w obronie dzieci pokrzywdzonych konfliktem rodzinnym i ich prawa do kontaktu z rodzicami. Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak prowadzi kampanię społeczną „JESTEM MAMY I TATY”, albowiem już połowa jego interwencji dotyczy utrudniania kontaktów z dzieckiem.</p> <p>Tymczasem w ostatnich kadencjach Parlamentu RP posłowie i senatorowie wielokrotnie zwracali się do ministra sprawiedliwości z zapytaniami, interpelacjami poselskimi i oświadczeniami senatorskimi w sprawie przestrzegania przez polskie sądownictwo art.2 Konstytucji RP czy art.8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jedną po ostatniej nowelizacji resort sprawiedliwości nie prowadzi już nadzoru nad sądami. Dlatego w odpowiedzi na interwencję parlamentarzystów ministerstwo wyłącznie przywołuje przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, zapominając, że to od postawy sądownictwa w zakresie realizacji prawa do życia rodzinnego zależy wielokrotnie utrzymanie więzi z dzieckiem podczas rodzinnego sporu.</p> <p>Dochodzi do tego, że sądy powołując się na- jak publicznie twierdził wieloletni senator RP Mec. Piotr Łukasz Andrzejewski- „czarodziejski parawan niezawisłości” ignorują prawa rodziców, dzieci a nawet orzecznictwo Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Standardy europejskie wyrażone w w/w Konwencji mają oznaczać praw praktyczne i nieiluzoryczne.</p> <p>W tej chwili podjęliśmy PROTEST GŁODOWY, który jest spowodowany przez faktyczną sprzeczność działań z deklaracjami złożonymi przez Rzecznika Praw</p>

Dziecka Marka Michalaka. Chodzi też o nierespektowanie i niewykonywanie praw podstawowych przez organa państwowe, tj. np. orzeczeń sądowych w sprawie kontaktów i opieki nad dzieckiem- art.100 k.r.o. czyli „obowiązek pomocy organów władzy publicznej w należyтым wykonywaniu władzy rodzicielskiej”. Dziś sądownictwo zupełnie ignoruje wytyczne, jakie Ministerstwo Sprawiedliwości wskazało w piśmie DSO-I-051-178/13/2 w zakresie kwalifikacji i cech sędziego rodzinnego. Nasz protest ma na celu wypracowanie realnych mechanizmów pozwalających na promowanie porozumienia w sprawach istotnych dla dziecka, nawet w czasie konfliktu. Tego wymaga jego dobro.

W dzisiejszym stanie rzeczy sędziowie rodzinni mogą bezkarnie łamać podstawowe prawa podsądnych i nie ponoszą za to żadnej odpowiedzialności.

W Sprawie Krzysztofa Wiewióra Sąd Okręgowy w Katowicach – wydział XVIII najpierw w 2009 udzielił mu rozwodu zaznaczając iż tylko jego bliski i serdeczny kontakt z córką zapewni jej prawidłowy rozwój. W 2012 XVII wydział tego samego sądu ograniczył jego byłej żonie władzę rodzicielską z powodu m.in. nieustannego eliminowania ojca z życia córki i nadużywania władzy rodzicielskiej. Od tego czasu nie widział córki. Była żona odmówiła jej wydania, sędzia rodzinny z sądu w Pszczynie przez rok czasu nie dopuszczał go do dziecka ignorując wszelkie prawa Krzysztofa, wyrzucając jego osoby zaufania z sali, odmawiając rozpatrzenia wniosku o terapię rodzinną czy całkowicie ignorując składane przez niego zażalenia. Mimo iż jego była żona była kuratorem społecznym w w/w sądzie, sędzia zaprzeczył znajomości z nią, a wnioski Krzysztofa o odsunięcie sędziego zostały oddalone. Ponad 20 miesięczny brak kontaktu ojca z dzieckiem nie przeszkadzał jednak sądom (I i II instancji) zlecać biegłym opinie nt. więzi dziecka z poszczególnymi rodzicami, które na dodatek zostały sfalszowane (Krzysztof nagrywał przebieg badań – np. rozmowa z biegłymi przebiegała całkowicie odwrotnie niż opisali to w opinii).

Sąd II instancji uznał jednak iż postępowanie sądu I instancji było prawidłowe, uznał tak wątpliwą opinię biegłych. Następnie ten sam wydział, tego samego sądu który 6 lat temu orzekł iż jego bliskie i serdeczne stosunki z córką są niezbędne dla jej prawidłowego rozwoju – uznał że dziecko bez obecności ojca w życiu rozwija się jednak prawidłowo, a matka ignorująca przez 6 lat wszystkie orzeczenia sądowe – prawidłowo sprawuje władzę rodzicielską.

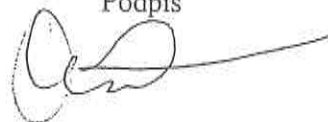
Sąd zamiast udzielić ojeu pomocy z powrotem ograniczył mu władzę rodzicielską a matę przywrócił jej pełnię – tym samym całkowicie pozbawiając 11 letnie obecne dziecko pieczy ojca i kontaktów z nim, bowiem matka czując że jest bezkarna już zapowiedziała że córki nigdy nie zobaczy...

Do chwili obecnej pomocy nie otrzymaliśmy (również w trakcie trwania protestów) m.in. od Rządu, RPO, RPD, Pełnomocniczki ds. Równego Traktowania, Ministerstwa Sprawiedliwości .

* Zgodnie z wymaganiami art. 24 ustawy o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.) informujemy, że administratorem danych osobowych podanych w petycji jest Kancelaria Senatu, Warszawa, ul. Wiejska 6. Wnoszący petycję ma prawo dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania. Dane osobowe przetwarzane są w celu realizacji procesu rozpatrywania petycji i w celach ewidencyjnych oraz przekazywane są innym organom władzy publicznej na zasadach określonych w Regulaminie Senatu.

Załączniki:

Podpis

Dz.U.2012.788 j.t.

USTAWA
z dnia 25 lutego 1964 r.
Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(tekst jednolity)
(...)

DZIAŁ II

Prawa i obowiązki małżonków

Art. 23. Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.

Art. 24. Małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny; w braku porozumienia każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu.

DZIAŁ IV

Ustanie małżeństwa

(...)

Art. 58. § 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 1a. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom na ich zgodny wniosek, jeżeli przedstawili porozumienie, o którym mowa w § 1, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka.

§ 2. Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

§ 3. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

§ 4. Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Rozdział II
Stosunki między rodzicami a dziećmi
Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 87. Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się.

Art. 88. § 1. Dziecko, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki, nosi nazwisko będące nazwiskiem obojga małżonków. Jeżeli małżonkowie mają różne nazwiska, dziecko nosi nazwisko wskazane w ich zgodnych oświadczeniach. Małżonkowie mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka.

§ 2. Oświadczenia w sprawie nazwiska dziecka są składane jednocześnie z oświadczeniami o nazwiskach, które będą nosić małżonkowie. Jeżeli małżonkowie nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwiska matki i dołączonego do niego nazwiska ojca.

§ 3. Przy sporządzeniu aktu urodzenia pierwszego wspólnego dziecka małżonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o zmianie wskazanego przez nich nazwiska dziecka albo oświadczenia, o których mowa w § 1, jeżeli nazwisko dziecka nie zostało przez nich wskazane.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się odpowiednio do nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po urodzeniu się dziecka. Do zmiany nazwiska dziecka, którego rodzice zawarli małżeństwo po ukończeniu przez dziecko trzynastu lat, jest potrzebna jego zgoda.

Art. 89. § 1. Jeżeli ojcostwo zostało ustalone przez uznanie, dziecko nosi nazwisko wskazane w zgodnych oświadczeniach rodziców, składanych jednocześnie z oświadczeniami koniecznymi do uznania ojcostwa. Rodzice mogą wskazać nazwisko jednego z nich albo nazwisko utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka. Jeżeli rodzice nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dziecka, nosi ono nazwisko składające się z nazwiska matki i dołączonego do niego nazwiska ojca. Do zmiany nazwiska dziecka, które w chwili uznania już ukończyło trzynaście lat, jest potrzebna jego zgoda.

§ 2. W razie sądowego ustalenia ojcostwa sąd nadaje dziecku nazwisko w wyroku ustalającym ojcostwo, stosując odpowiednio przepisy § 1. Jeżeli dziecko ukończyło trzynaście lat, do zmiany nazwiska jest potrzebna jego zgoda.

§ 3. Jeżeli ojcostwa nie ustalono, dziecko nosi nazwisko matki.

§ 4. Dziecku nieznanym rodziców nazwisko nadaje sąd opiekuńczy.

Art. 89¹. Dzieci pochodzące od tych samych rodziców noszą takie samo nazwisko, z zastrzeżeniem przepisów, które do zmiany nazwiska dziecka wymagają jego zgody.

Art. 90. § 1. Jeżeli matka małoletniego dziecka zawarła małżeństwo z mężczyzną, który nie jest ojcem tego dziecka, małżonkowie mogą złożyć przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia, że dziecko będzie nosić takie samo nazwisko, jakie zgodnie z art. 88 nosi albo nosiłoby ich wspólne dziecko. Do zmiany nazwiska dziecka, które ukończyło trzynaście lat, jest potrzebna jego zgoda.

§ 2. Nadanie dziecku nazwiska, o którym mowa w § 1, nie jest dopuszczalne, jeżeli nosi ono nazwisko ojca albo nazwisko utworzone na podstawie zgodnych oświadczeń rodziców dziecka przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio, gdy ojciec małoletniego dziecka zawarł małżeństwo z kobietą, która nie jest matką tego dziecka.

Art. 90¹. Nazwisko dziecka utworzone przez połączenie nazwiska matki z nazwiskiem ojca dziecka albo przez połączenie nazwiska jednego z rodziców z nazwiskiem jego małżonka, od którego dziecko nie pochodzi, nie może składać się z więcej niż dwóch członów; w skład nazwiska dziecka wchodzi pierwsze człony nazwisk podlegających połączeniu, chyba że w wyniku połączenia powstałoby nazwisko, którego człony są jednakowe.

Art. 91. § 1. Dziecko, które ma dochody z własnej pracy, powinno przyczyniać się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, jeżeli mieszka u rodziców.

§ 2. Dziecko, które pozostaje na utrzymaniu rodziców i mieszka u nich, jest obowiązane pomagać im we wspólnym gospodarstwie.

Oddział 2

Władza rodzicielska

Art. 92. Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską.

Art. 93. § 1. Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom.

§ 2. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców. Przepisy art. 107 i art. 109-111 stosuje się odpowiednio.

Art. 94. § 1. Jeżeli jedno z rodziców nie żyje albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu.

§ 2. (uchylony).

§ 3. Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę.

Art. 95. § 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązki i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.

§ 2. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców sformułowanych dla jego dobra.

§ 3. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

§ 4. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

Art. 96. § 1. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

§ 2. Rodzice, którzy nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i w jego wychowaniu, chyba że sąd opiekuńczy ze względu na dobro dziecka postanowi inaczej.

Art. 96¹. Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Art. 97. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania.

§ 2. Jednakże o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Art. 98. § 1. Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawy dziecka.

§ 2. Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

1) przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską;

2) przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

§ 3. Przepisy paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym.

Art. 99. Jeżeli żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Art. 100. § 1. Sąd opiekuńczy i inne organy władzy publicznej są obowiązane udzielać pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej. W szczególności każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej, a także zwrócić się do sądu opiekuńczego lub innego właściwego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zastępczej.

§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, sąd opiekuńczy lub inne organy władzy publicznej zawiadamiają jednostkę organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o potrzebie udzielenia rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy. Właściwa jednostka organizacyjna wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej jest obowiązana informować sąd o rodzajach udzielanej pomocy i jej rezultatach.

Art. 101. § 1. Rodzice obowiązani są sprawować z należyłą starannością zarząd majątkiem dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską.

§ 2. Zarząd sprawowany przez rodziców nie obejmuje zarobku dziecka ani przedmiotów oddanych mu do swobodnego użytku.

§ 3. Rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko.

Art. 102. W umowie darowizny albo w testamencie można zastrzec, że przedmioty przypadające dziecku z tytułu darowizny lub testamentu nie będą objęte zarządem sprawowanym przez rodziców. W wypadku takim, gdy darczyńca lub spadkodawca nie wyznaczył zarządcy, sprawuje zarząd kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy.

Art. 103. Czysty dochód z majątku dziecka powinien być przede wszystkim obracany na utrzymanie i wychowanie dziecka oraz jego rodzeństwa, które wychowuje się razem z nim, nadwyżka zaś na inne uzasadnione potrzeby rodziny.

Art. 104. § 1. Sąd opiekuńczy może nakazać rodzicom, żeby sporządzili inwentarz majątku dziecka i przedstawili go sądowi oraz zawiadamiali sąd o ważniejszych zmianach w stanie tego majątku, w szczególności o nabyciu przez dziecko przedmiotów majątkowych o znacznej wartości.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w uzasadnionych wypadkach ustalić wartość rozporządzeń dotyczących ruchomości, pieniędzy i papierów wartościowych, których dziecko lub rodzice mogą dokonywać każdego roku bez zezwolenia sądu opiekuńczego, z zastrzeżeniem art. 103.

Art. 105. Po ustaniu zarządu rodzice obowiązani są oddać dziecku lub jego przedstawicielowi ustawowemu zarządzany przez nich majątek dziecka. Na żądanie dziecka lub jego przedstawiciela ustawowego, zgłoszone przed upływem roku od ustania zarządu, rodzice obowiązani są złożyć rachunek z zarządu. Żądanie to nie może jednak dotyczyć dochodów z majątku pobranych w czasie wykonywania władzy rodzicielskiej.

Art. 106. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy może zmienić orzeczenie o władzy rodzicielskiej i sposobie jej wykonywania zawarte w wyroku orzekającym rozwód, separację bądź unieważnienie małżeństwa, albo ustalającym pochodzenie dziecka.

Art. 107. § 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania.

§ 2. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli

przedstawili zgodne z dobrem dziecka porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

Art. 108. Rodzice, którzy wykonywają władzę rodzicielską nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie, podlegają takim ograniczeniom, jakim podlega opiekun.

Art. 109. § 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;
- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, a także w razie zastosowania innych środków określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd opiekuńczy zawiadamia o wydaniu orzeczenia właściwą jednostkę organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, która udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu, w terminach określonych przez ten sąd, sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w tym prowadzonej pracy z rodziną, a także współpracuje z kuratorem sądowym.

Art. 110. § 1. W razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie.

§ 2. Zawieszenie będzie uchylone, gdy jego przyczyna odpadnie.

Art. 111. § 1. Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców.

§ 1a. Sąd może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej, jeżeli mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny zastosowania art. 109 § 2 pkt 5, a w szczególności gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem.

§ 2. W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.

Art. 112. Pozbawienie władzy rodzicielskiej lub jej zawieszenie może być orzeczone także w wyroku orzekającym rozwód, separację albo unieważnienie małżeństwa.

Oddział 2a

Pieczą zastępczą

Art. 112¹. § 1. Obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, należą do rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo kierującego placówką opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówką opiekuńczo-terapeutyczną lub interwencyjnym ośrodkiem preadopcyjnym. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli sąd opiekuńczy postanowił inaczej.

Art. 112². Organizację, funkcjonowanie oraz finansowanie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych oraz zasady określające kryteria wiekowe dzieci umieszczanych w tych placówkach i ośrodkach regulują przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Art. 112³. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, chyba że dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej.

Art. 112⁴. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Art. 112⁵. § 1. Sąd może powierzyć sprawowanie pieczy zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka. Sprawowanie pieczy zastępczej sąd może także powierzyć małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka, jeżeli osoby te zostały wpisane do rejestru osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka albo pełnią już funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

§ 2. Jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka sąd może tymczasowo, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących rodzin zastępczych.

Art. 112⁶. Pieczę zastępczą nad dzieckiem posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności jest powierzana przede wszystkim rodzinie zastępczej zawodowej.

Art. 112⁷. § 1. Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne.

§ 2. W miarę możliwości sąd umieszcza dziecko w pieczy zastępczej na terenie powiatu miejsca zamieszkania dziecka.

Art. 112⁸. Rodzeństwo powinno być umieszczone w tej samej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, chyba że byłoby to sprzeczne z dobrem dziecka.

Oddział 3

Kontakty z dzieckiem

Art. 113. § 1. Niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów.

§ 2. Kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu) i bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

Art. 113¹. § 1. Jeżeli dziecko przebywa stale u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem przez drugiego z nich rodzice określają wspólnie, kierując się dobrem dziecka i biorąc pod uwagę jego rozsądne życzenia; w braku porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli dziecko nie przebywa u żadnego z rodziców, a pieczę nad nim sprawuje opiekun lub gdy zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Art. 113². § 1. Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy ograniczy utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zakazać spotykania się z dzieckiem;
- 2) zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu;
- 3) zezwolić na spotkanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd;
- 4) ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość;
- 5) zakazać porozumiewania się na odległość.

Art. 113³. Jeżeli utrzymywanie kontaktów rodziców z dzieckiem poważnie zagraża dobru dziecka lub je narusza, sąd zakaze ich utrzymywania.

Art. 113⁴. Sąd opiekuńczy, orzekając w sprawie kontaktów z dzieckiem, może zobowiązać rodziców do określonego postępowania, w szczególności skierować ich do placówek lub specjalistów zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń.

Art. 113⁵. Sąd opiekuńczy może zmienić rozstrzygnięcie w sprawie kontaktów, jeżeli wymaga tego dobro dziecka.

Art. 113⁶. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do kontaktów rodzeństwa, dziadków, powinowatych w linii prostej, a także innych osób, jeżeli sprawowały one przez dłuższy czas pieczę nad dzieckiem.

USTAWA
z dnia 17 listopada 1964 r.
Kodeks postępowania cywilnego
(tekst jednolity)
(...)

DZIAŁ III
Wyłączenie sędziego

Art. 48. § 1. Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy:

- 1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki;
- 2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia;
- 3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
- 4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron;
- 5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator;
- 6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

§ 2. Powody wyłączenia trwają także po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie, nie może orzekać co do tej skargi.

Art. 49. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Art. 50. § 1. Wniosek o wyłączenie sędziego strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodobniając przyczyny wyłączenia.

§ 2. Strona, która przystąpiła do rozprawy, powinna uprawdopodobnić ponadto, że przyczyna wyłączenia dopiero później powstała lub stała się jej znana.

§ 3. Aż do rozstrzygnięcia sprawy o wyłączenie sędziego może spełniać tylko czynności niecierpiące zwłoki.

Art. 51. Sędzia powinien zawiadomić sąd o zachodzącej podstawie swego wyłączenia i wstrzymać się od udziału w sprawie.

Art. 52. § 1. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów - sąd nad nim przełożony.

§ 2. Postanowienie wydaje sąd w składzie trzech sędziów zawodowych po złożeniu wyjaśnienia przez sędziego, którego wniosek dotyczy. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Art. 53. (utracił moc).

Art. 53¹. Ponowny wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych okolicznościach podlega odrzuceniu bez składania wyjaśnień przez sędziego, którego dotyczy. O odrzuceniu orzeka sąd rozpoznający sprawę. Przepis art. 51 stosuje się odpowiednio. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Art. 54. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami poprzedzającymi, a wniosek o wyłączenie pozostałych osób przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.

Rozdział 2
Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze
Oddział 1
Przepisy ogólne
(...)

Art. 570¹. § 1. Sąd opiekuńczy może zarządzić przeprowadzenie przez kuratora sądowego wywiadu środowiskowego, a także zwrócić się do właściwej jednostki organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej o informacje dotyczące małoletniego i jego środowiska, a w szczególności dotyczące zachowania się i warunków wychowawczych małoletniego, sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki małoletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku uzależnień małoletniego.

§ 2. W przypadku gdy z rodziną małoletniego asystent rodziny prowadzi pracę określoną w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd opiekuńczy zwraca się o informacje, o których mowa w § 1, do właściwej jednostki organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może zwrócić się o informację do właściwej jednostki organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w celu wskazania osób właściwych do zapewnienia dziecku rodzinnej pieczy zastępczej.

Art. 570². W sprawie, w której zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd może skierować uczestników do mediacji. Przedmiotem mediacji może być także określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej. Jeżeli uczestnicy postępowania nie uzgodnili osoby mediatora, sąd kieruje ich do mediacji prowadzonej przez stałego mediatora, o którym mowa w art. 436 § 4.

Oddział 2
Sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi

Art. 579. Postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to także zmiany rozstrzygnięć w tym przedmiocie, zawartych w wyroku orzekającym rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa albo ustalającym pochodzenie dziecka. Postanowienia takie stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.

Art. 582. Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka, co do których brak porozumienia pomiędzy rodzicami, może nastąpić dopiero po umożliwieniu rodzicom złożenia oświadczeń, chyba że wysłuchanie ich byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami.

Oddział 5
Sprawy o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką

Art. 598¹. § 1. W sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prokuratorowi doreczy się odpis wniosku i zawiadamia się go o terminach rozprawy.

§ 2. W sprawach, o których mowa w § 1, art. 472 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W sprawach, o których mowa w § 1, art. 570 nie stosuje się.

Art. 598². § 1. W czasie trwania postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, toczącego się w trybie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę (Dz. U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528 oraz z 1999 r. Nr 93, poz. 1085), nie można rozstrzygać w przedmiocie władzy rodzicielskiej lub opieki nad tą osobą. Postępowanie w tych sprawach sąd zawiesza z urzędu z chwilą wszczęcia postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

§ 2. Po zakończeniu postępowania o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sąd podejmie zawieszono postępowanie.

§ 3. W przypadku innym niż określony w § 1, jeżeli do rozstrzygnięcia wniosku o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką niezbędne jest jego łączne rozpoznanie ze sprawą dotyczącą władzy rodzicielskiej, postępowanie toczy się z zachowaniem przepisu art. 579.

Art. 598³. Jeżeli miejsce pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie jest znane, sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia jej miejsca pobytu. W szczególności sąd może zażądać ustalenia miejsca jej pobytu przez Policję.

Art. 598⁴. Orzeczenie co do istoty sprawy może być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy.

Art. 598⁵. W postanowieniu o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sąd określa termin, w jakim zobowiązany powinien oddać uprawnionemu osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką.

Art. 598⁶. Jeżeli zobowiązany do oddania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie zastosuje się do postanowienia, o którym mowa w art. 598⁵, sąd, na wniosek uprawnionego, zleci kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie tej osoby.

Art. 598⁷. W razie potrzeby sąd zwraca się o przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przez kuratora sądowego działającego w sądzie, w którego okręgu osoba ta faktycznie przebywa.

Art. 598⁸. Kurator sądowy jest uprawniony do odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką od każdej osoby, u której ona się znajduje.

Art. 598⁹. Przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką i oddanie jej uprawnionemu może nastąpić tylko w obecności uprawnionego albo osoby lub przedstawiciela instytucji przez niego upoważnionej. Jeżeli żadna z tych osób nie stawi się w terminie wyznaczonym przez kuratora sądowego, czynność nie będzie dokonana.

Art. 598¹⁰. Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Art. 598¹¹. § 1. Jeżeli przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator sądowy zawiadomi prokuratora.

§ 2. Jeżeli zobowiązany nie ujawnia miejsca pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, która ma być odebrana, sąd na wniosek kuratora sądowego zarządzi jego przymusowe sprowadzenie celem złożenia oświadczenia o miejscu pobytu tej

osoby. Pod względem skutków karnych oświadczenie jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przysięgą, o czym sędzia powinien uprzedzić składającego oświadczenie.

§ 3. Jeżeli zobowiązany lub inne osoby przeszkadzają w wykonaniu orzeczenia w miejscu pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na żądanie kuratora sądowego Policja usunie te osoby z miejsca wykonywania orzeczenia.

Art. 598¹². § 1. Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji.

§ 2. Jeżeli wskutek wykonania orzeczenia miałyby doznać poważnego uszczerbku dobro osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.

Art. 598^{12a}. Postępowanie określone w art. 598⁶-598¹² może być podjęte na nowo na podstawie tego samego postanowienia, o którym mowa w art. 598⁵, jeżeli zobowiązany w okresie trzech miesięcy od wydania tego postanowienia postąpił sprzecznie z treścią postanowienia dotyczącego władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania, opieki lub kontaktów z dzieckiem, a okoliczności uzasadniające jego wydanie nie uległy zmianie.

Art. 598¹³. Przepisy art. 598⁶-598¹² stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczeń wydanych na zasadzie art. 569 § 2, dotyczących odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, a także orzeczeń o umieszczeniu małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej.

Art. 598¹⁴. § 1. Dla przymusowego odebrania, zgodnie z art. 598⁶-598¹², osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu państwa obcego, niezbędne jest stwierdzenie wykonalności tego orzeczenia. Przepisy art. 1150-1151² i 1151⁴ stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w art. 598⁶, uprawniony składa do sądu opiekuńczego, który byłby właściwy w sprawie o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Oddział 6

Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem

Art. 598¹⁵. § 1. Jeżeli osoba, pod której pieczę dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy, uwzględniając sytuację majątkową tej osoby, zagrozi jej nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku.

§ 2. Jeżeli osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem albo osoba, której tego kontaktu zakazano, narusza obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy zagrozi tej osobie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, stosując odpowiednio przepis § 1.

§ 3. Na postanowienia sądu, o których mowa w § 1 i 2, przysługuje zażalenie.

Art. 598¹⁶. § 1. Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń. Sąd może w wyjątkowych wypadkach zmienić wysokość sumy pieniężnej, o której mowa w art. 598¹⁵, ze względu na zmianę okoliczności.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli osoba, której sąd zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej zgodnie z art. 582¹ § 3, dopuściła się naruszenia obowiązku wynikającego z orzeczenia o kontaktach.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. Prawomocne postanowienie sądu, w którym nakazano zapłatę należnej sumy pieniężnej, jest tytułem wykonawczym bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności.

Art. 598¹⁷. § 1. Jeżeli do kontaktu nie doszło wskutek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, obowiązków wynikających z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy przyzna od tej osoby uprawnionemu do kontaktu zwrot jego uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktu, w tym kosztów, o których mowa w art. 582¹ § 2 pkt 1.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli uprawniony do kontaktu z dzieckiem narusza obowiązki dotyczące kontaktu wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. Prawomocne postanowienie sądu jest tytułem wykonawczym bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności.

Art. 598¹⁸. § 1. W sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem art. 570 nie stosuje się. Wniosku wymaga także wydanie każdego kolejnego postanowienia, o którym mowa w poprzedzających przepisach niniejszego oddziału.

§ 2. Przed wydaniem postanowień, o których mowa w oddziale niniejszym, sąd wysłucha uczestników postępowania.

Art. 598¹⁹. § 1. Do wniosku o wszczęcie postępowania uregulowanego w niniejszym oddziale należy dołączyć odpis wykonalnego orzeczenia albo wykonalnej ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem.

§ 2. Jeżeli postępowanie ma się toczyć na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu państwa obcego albo ugody zawartej przed sądem lub innym organem państwa obcego lub przez niego zatwierdzonej, niezbędne jest stwierdzenie wykonalności tego orzeczenia albo ugody. Przepisy art. 1150-1151², 1151⁴ i 1152 stosuje się odpowiednio.

Art. 598²⁰. Sąd umarza postępowanie, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia ostatniego postanowienia nie wpłynął kolejny wniosek w sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem.

Art. 598²¹. Do spraw uregulowanych w niniejszym oddziale art. 577 nie stosuje się.

TYTUŁ III

Przepisy szczególne o egzekucji

DZIAŁ I

Egzekucja świadczeń niepieniężnych

(...)

Art. 1050. § 1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron wyznaczy dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną na wypadek, gdyby w wyznaczonym terminie czynności nie wykonał.

§ 2. Jeżeli wykonanie czynności wymaga wydatków pieniężnych lub dostarczenia materiałów, a obowiązek dostarczenia ich ciąży na wierzycielu, sąd przystąpi do egzekucji w myśl paragrafu poprzedzającego dopiero po wykazaniu przez wierzyciela, że dokonał czynności, od których zależy obowiązek dłużnika, chyba że tytuł egzekucyjny zawiera w tym względzie inne zarządzenie.

§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności, sąd na wniosek wierzyciela nałoży na dłużnika grzywnę i jednocześnie wyznaczy nowy termin do wykonania czynności, z zagrożeniem surowszą grzywną.

Art. 1050¹. § 1. W sytuacji, o której mowa w art. 1050 § 1, sąd, na wniosek wierzyciela, może zamiast zagrożenia grzywną, po wysłuchaniu stron, zagrozić dłużnikowi nakazaniem zapłaty na rzecz wierzyciela określonej sumy pieniężnej za każdy dzień zwłoki w wykonaniu czynności, niezależnie od roszczeń przysługujących wierzycielowi na zasadach ogólnych. Przepis art. 1050 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Po bezskutecznym upływie terminu wyznaczonego dłużnikowi do wykonania czynności, sąd na wniosek wierzyciela nakazuje dłużnikowi zapłatę wierzycielowi sumy pieniężnej. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela. Prawomocne postanowienie sądu jest tytułem wykonawczym na rzecz wierzyciela bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności. Sąd może również, na wniosek wierzyciela, podwyższyć wysokość należnej mu od dłużnika sumy pieniężnej.

§ 3. W razie wykonania czynności przez dłużnika po upływie wyznaczonego przez sąd terminu, wierzyciel może złożyć wniosek o nakazanie dłużnikowi zapłaty sumy pieniężnej na jego rzecz w terminie miesiąca od dnia dokonania czynności.

§ 4. Określając wysokość sumy pieniężnej, o której mowa w § 1, sąd uwzględni interesy stron w takiej mierze, aby zapewnić wykonalność obowiązku określonego w tytule wykonawczym a dłużnika nie obciążać ponad potrzebę.

Art. 1051. § 1. Jeżeli dłużnik ma obowiązek zaniechać pewnej czynności lub nie przeszkadzać czynności wierzyciela, sąd, w którego okręgu dłużnik działał wbrew swemu obowiązkowi, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, nałoży na niego grzywnę. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela.

§ 2. Ponadto sąd może na wniosek wierzyciela zobowiązać dłużnika do zabezpieczenia szkody, grożącej wierzycielowi wskutek dalszego działania dłużnika wbrew obowiązkowi. W postanowieniu sąd może wskazać wysokość i czas trwania zabezpieczenia.

§ 3. Jeżeli w samym tytule egzekucyjnym nie postanowiono, że w razie dokonania zmiany sprzecznej z obowiązkiem dłużnika wierzyciel będzie uprawniony do usunięcia tej zmiany na koszt dłużnika, sąd na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron upoważni wierzyciela do usunięcia tej zmiany na koszt dłużnika. Na żądanie wierzyciela sąd przyzna mu sumę na ten cel potrzebną. W razie oporu dłużnika sąd na wniosek wierzyciela poleci komornikowi usunięcie oporu.

Art. 1051¹. § 1. W sytuacji, o której mowa w art. 1051 § 1, sąd, na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu stron i stwierdzeniu, że dłużnik działał wbrew obowiązkowi, może zamiast nałożenia grzywny nakazać dłużnikowi zapłatę na rzecz wierzyciela określonej sumy pieniężnej za dokonane naruszenie oraz zagrozić nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej za każde kolejne naruszenie obowiązku, stosownie do jego treści, niezależnie od roszczeń przysługujących wierzycielowi na zasadach ogólnych.

§ 2. Po stwierdzeniu, że dłużnik w dalszym ciągu działał wbrew obowiązkowi, sąd, na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu stron, nakazuje dłużnikowi zapłatę wierzycielowi sumy pieniężnej. Tak samo sąd postąpi w razie dalszego wniosku wierzyciela.

§ 3. Przepisy art. 1050¹ § 2 zdanie trzecie i czwarte, art. 1050¹ § 4 oraz art. 1051 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 1052. W jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę nie wyższą niż dziesięć tysięcy złotych, chyba że dwukrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne. Ogólna suma grzywien w tej samej sprawie nie może przewyższać miliona złotych. W razie wykonania czynności przez dłużnika lub umorzenia postępowania grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu.

Art. 1053. § 1. Wymierzając grzywnę, sąd orzeknie jednocześnie - na wypadek niezapłacenia - zamianę grzywny na areszt, licząc jeden dzień aresztu od pięćdziesięciu do tysiąca pięciuset złotych grzywny. Ogólny czas trwania aresztu nie może w tej samej sprawie przekroczyć 6 miesięcy.

§ 2. Jeżeli dłużnikiem, do którego skierowane było wezwanie sądu, jest osoba prawna lub inna organizacja, środkiem przymusu podlega jej pracownik odpowiedzialny za niezastosowanie się do wezwania, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, środkiem przymusu podlegają osoby uprawnione do jej reprezentowania.

Dz.U.2014.1025 j.t.

USTAWA
z dnia 28 lipca 2005 r.
o kosztach sądowych w sprawach cywilnych
(tekst jednolity)
(...)

Art. 23. Opłatę stałą w kwocie 40 złotych pobiera się od:

- 1) wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego lub samodzielnej jego części, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;
- 2) apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w której postępowanie nieprocesowe zostało wszczęte z urzędu;
- 3) wniosku o przeprowadzenie postępowania pojednawczego;
- 4) wniosku o zabezpieczenie dowodu.

Orzeczenie

Sądu Najwyższego

z dnia 2 grudnia 1957 r.

I CR 1045/56

Właściwie rozumiane dobro dziecka i interes społeczny, które zgodnie z art. 54 k.r. stanowią główne przesłanki powierzenia władzy rodzicielskiej nad dziećmi jednej ze stron, wymagają od niej nie tylko troski o zapewnienie dziecku ubrania i wyżywienia, lecz co najmniej w równej mierze starań o jego zdrowie fizyczne i psychiczne, polegających na właściwym ukształtowaniu jego charakteru i przygotowaniu do życia społecznego.

OSNCK 1959/3/76

Skład orzekający

Przewodniczący: sędzia J. Krzyżanowski (sprawozdawca). Sędziowie: L. Konic, E. Brzeziński.

Sentencja

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Władysława B. przeciwko Władysławie B. o rozwód, po rozpoznaniu rewizji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego dla woj. warszawskiego z dnia 26 marca 1956 r.,

uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu dla woj. warszawskiego w Warszawie.

Uzasadnienie faktyczne

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Wojewódzki orzekł rozwód związku małżeńskiego z winy obu stron; powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi stron, Zbigniewem ur. dnia 6 kwietnia 1946 r. i Grażyną Elżbietą ur. dnia 20 listopada 1948 r., pozwanej, zapewniając powodowi prawo nadzoru nad wychowaniem tych dzieci oraz możliwość utrzymywania z nimi stosunków osobistych; udział powoda w kosztach utrzymania dzieci ustalił na 800 zł miesięcznie.

Na podstawie zeznań świadków i stron zbadanych w trybie art. 311 k.p.c. Sąd Wojewódzki uznał za udowodniony następujący stan faktyczny.

Pożycie stron do 1948 r. było zgodne, ale po upływie tego okresu uległo pogorszeniu, albowiem powód źle się odnosił do pozwanej, wywoływał awantury, w czasie których niejednokrotnie bił swą żonę, i to nawet wtedy, gdy była w ciąży. Jednakże również i zachowanie się pozwanej w stosunku do powoda nie było właściwe, gdyż znieważała go słownie, odnosiła się do niego wrogo, źle usposabiała dzieci stron do powoda, a po rozejściu się utrudniała mu widywanie się z nimi i nie zezwalała na przyjmowanie przez nich nadsyłanych od ojca listów.

Ten stan doprowadził do ustania pożycia między stronami w 1953 r., a w konsekwencji - do ich rozejścia się w kwietniu 1954 r., kiedy pozwana opuściła powoda i zamieszkała oddzielnie, zabierając następnie dzieci do siebie.

Opierając się na tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Wojewódzki uznał, że pożycie małżeńskie stron uległo z ważnych powodów zupełnemu i trwałemu rozkładowi oraz że winę

za ten stan ponoszą obydwie strony: powód - przez to, że wywoływał awantury, bił i maltretował żonę, a pozwana - przez to, że znieważała powoda, utrudniała mu widywanie się z dziećmi, nastawiała je wrogo do powoda, a po rozejściu się odmówiła wznowienia pożycia. Powierzając wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dziećmi stron matce, Sąd miał na uwadze interes społeczny i ich dobro, uznając, że pozwana jako kobieta daje większą gwarancję troski o fizyczny i duchowy ich rozwój, a środki niezbędne do ich wychowania są zapewnione, gdyż powód płacił i płaci należność na utrzymanie dzieci.

Wyrok pierwszej instancji zaskarżył rewizją powód, wnosząc o jego zmianę w części dotyczącej jego winy oraz w części niepowierzenia powodowi władzy rodzicielskiej nad synem Zbigniewem.

Skarżący zarzuca Sądowi Wojewódzkiemu naruszenie prawa materialnego oraz obrazę art. 242 i 336 k.p.c. przez nierozważenie wszechstronne materiału zebranego w sprawie i sprzeczności ustaleń Sądu z materiałem dowodowym.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wywody rewizji zmierzające do wykazania, że powód nie ponosi winy w wywołaniu rozkładu pożycia małżeńskiego, nie mogą odnieść skutku, sprowadzają się bowiem w istocie rzeczy do polemiki z oceną materiału dowodowego dokonaną przez Sąd (...).

Natomiast trafne są zarzuty sprecyzowane w pkt II rewizji, o ile dotyczą one orzeczenia co do powierzenia pozwanej władzy rodzicielskiej nad dziećmi stron, a nie powodowi, który o to wnosił zarówno w pozwie, jak i na rozprawie poprzedzającej wyrok.

Rozstrzygnięcie przewidziane w art. 32 k.r. o prawach i obowiązkach rodziców względem nieletnich dzieci wymaga szczególnie wszechstronnego i wnikliwego rozważenia sprawy. Jak słusznie podnosi skarżący, z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, czy Sąd Wojewódzki należycie wyjaśnił i rozważył okoliczności sprawy, normując prawa i obowiązki stron względem ich małoletnich dzieci, co narusza art. 236, 242 i 336 § 2 k.p.c. i powodować musi uchylene wyroku.

W okolicznościach sprawy wymagało wyjaśnienia i ustalenia, jakie kwalifikacje wychowawcze mają obie strony, jakie są ich warunki bytowe i mieszkaniowe, gdzie, z kim i jak żyją strony oraz jaki jest stosunek stron do dzieci i do siebie nawzajem.

Przy analizie tego stosunku nie można też pominąć okresu po zerwaniu pożycia przez strony. Sąd Wojewódzki ustalał wprawdzie prawidłowo, że pozwana odnosiła się wrogo do powoda, źle usposabiała dzieci stron do ojca, a po rozejściu się utrudniała mu widywanie się z nimi, a nawet nie zezwalała na przyjmowanie przez nie listów i podarków nadsyłanych przez powoda, jednakże nie ustosunkowuje się wcale do tych ustaleń, jakkolwiek mogły one wskazywać na to, że wrogi wobec powoda stosunek pozwanej odbija się wysoce niekorzystnie na wychowaniu dzieci i godzić może w ich chroniony interes.

Metody wychowawcze stosowane przez pozwaną po zapadnięciu wyroku I instancji, jak to wynika ze złożonych w postępowaniu rewizyjnym dokumentów, nie tylko się nie zmieniły, lecz wykazały dalsze pogorszenie, skoro pozwana postępowaniem swym, nacechowanym wrogością do powoda, doprowadziła nawet do poważnych zdrażeń z władzami szkolnymi opiekującymi się dziećmi stron, w wyniku czego wymienione władze zmuszone były zwrócić pozwanej uwagę na niewłaściwość obranych przez nią metod wychowawczych.

Właściwie rozumiane dobro dziecka i interes społeczny, które zgodnie z art. 54 k.r. stanowią główne przesłanki powierzenia władzy rodzicielskiej nad dziećmi jednej ze stron, wymagają od niej nie tylko troski o zapewnienie dziecku ubrania i wyżywienia, lecz co najmniej w równej mierze starań o jego zdrowie fizyczne i psychiczne, polegających na właściwym ukształtowaniu jego charakteru i przygotowaniu do życia społecznego.

Wymaganiom tym nie czyni zadość wpajanie w dziecko uczucia niechęci czy też nienawiści w stosunku nie tylko do własnego ojca, ale również w stosunku do wychowawców i kolegów szkolnych dziecka.

Jak trafnie przy tym podkreśla Sąd Najwyższy w orzeczeniu swym z dnia 21 listopada 1952 r. C 1814/52 (ZO z 1953 r., poz. 92), na które powołuje się zresztą Sąd Wojewódzki, rodzice obowiązani są - niezależnie od swych osobistych stosunków - nie tylko nie utrudniać wzajemnych kontaktów dzieci z obojgiem rodziców, lecz przeciwnie, aktywnie współdziałać, aby dzieci pozostawały w stałych stosunkach z rodzicami i przez to żyły w atmosferze, która sprzyja pogłębieniu uczuć i przywiązaniu dzieci do każdego z rodziców. Przytoczone wyżej momenty, jako dotyczące kwalifikacji podmiotowych stron, mają istotne znaczenie przy rozstrzygnięciu o powierzeniu władzy rodzicielskiej nad dziećmi.

W uzasadnieniu orzeczenia co do dzieci stron, nad którymi wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono pozwanej, Sąd Wojewódzki przytoczył tylko, że pozwana jako kobieta daje większą gwarancję troski o fizyczny i duchowy ich rozwój. Argumentacja taka jest niedostateczna i jak wskazano wyżej, nie znajduje raczej usprawiedliwienia w materiale sprawy. Nie uzasadnia przy tym stanowiska Sądu powołane w wyroku orzeczenie Sądu Najwyższego z 21.XI.1952 r., w którym wyjaśniono, że powierzając władzę rodzicielską jednemu z rozwiedzionych rodziców należy szczególnie wnikliwie rozważyć, mając na uwadze wiek dzieci, które z tych rodziców daje większą gwarancję troski o dobro dzieci. Powierzenie opieki nad dziećmi matce może być zwłaszcza uzasadnione w okresie ich niemowlęstwa i wczesnego dzieciństwa, natomiast przesłanka ta traci swe znaczenie, gdy dzieci z okresów tych wyjdą i - jak w sprawie niniejszej - osiągną wiek szkolny.

Z powyższych wywodów wynika, że sprawa nie została należycie wyjaśniona, a uzasadnienie wyroku w części dotyczącej orzeczenia w myśl art. 32 k.r. jest wadliwe i nie pozwala sprawdzić, czy rozstrzygnięcie o prawach i obowiązkach stron względem ich małoletnich dzieci jest prawidłowe.

W takim stanie sprawy rozstrzygnięcie to nie może być utrzymane w mocy.

Ponieważ nie może być orzeczony rozwód bez rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach rodziców w myśl art. 32 k.r., uchyleniu podlega cały wyrok Sądu Wojewódzkiego i sprawa musi być przekazana temuż Sądowi do ponownego rozpoznania, po poczynieniu koniecznych dalszych ustaleń w myśl przytoczonych wskazówek.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy - ze względu na wyjątkową sytuację, jaka się wytworzyła w stosunkach stron do ich dzieci - Sąd Wojewódzki rozważy, czy w sprawie nie zajdzie konieczność bardziej szczegółowego sprecyzowania wzajemnych praw i obowiązków stron w takim stopniu, by uprawnienia każdego z nich do nadzoru nad wychowaniem i wykształceniem dzieci oraz osobistych z nimi kontaktów nie były problematyczne, lecz praktycznie osiągalne.

Przy rozstrzygnięciu tego zagadnienia Sąd Wojewódzki będzie miał w szczególności na uwadze, czy pozwana zrozumiała niewłaściwość swego dotychczasowego postępowania oraz czy w okresie pomiędzy rozprawą rewizyjną a datą ponownego wyrokowania przez Sąd Wojewódzki w zachowaniu się jej nastąpiła korzystna zmiana.

Postanowienie

Sądu Najwyższego

z dnia 1 października 1998 r.

I CKN 834/98

Jeżeli małoletni obywatel polski, który ma odpowiednie rozeznanie, chce pozostać w Polsce, to działań rodzica zmierzających do realizacji woli dziecka, nie można uznać za nadużycie władzy rodzicielskiej.

OSNC 1999/4/72, Biul.SN 1999/2/4, M.Prawn. 1999/4/29

Skład orzekający

Przewodniczący: sędzia SN G. Bieniek.

Sędziowie SN: F. Barczewska, S. Dąbrowski (sprawozdawca).

Sentencja

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 1 października 1998 r. na rozprawie sprawy z wniosku Marzeny Teresy B., z udziałem Andrzeja Zbigniewa B., o pozbawienie władzy rodzicielskiej, na skutek kasacji uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 6 kwietnia 1998 r. sygn. akt (...)

postanowił uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu w Warszawie, pozostawiając temuż sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie faktyczne

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy postanowieniem z dnia 11 lipca 1997 r. pozbawił Andrzeja Zbigniewa B. władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką Krystyną Nikolą B., urodzoną dnia 30 kwietnia 1988 r. w Kanadzie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny: Od 1985 r. wnioskodawczyni Marzena B. i uczestnik postępowania Andrzej B. jako małżonkowie zamieszkali w Kanadzie. W dniu 30 kwietnia 1988 r. urodziła się ich córka Krystyna B. Od 1991 r. rodzice małoletniej pozostawali w separacji faktycznej. W dniu 29 lipca 1993 r. sąd w Toronto powierzył matce Marzenie B. wyłączną opiekę i kontrolę nad małoletnią Krystyną, przyznając ojcu Andrzejowi B. prawo do nadzorowanych widzeń z córką. Z prawa tego uczestnik postępowania nie korzystał. W okresie dwóch lat nie było kontaktów między ojcem a córką. Uczestnik postępowania nie łożył na utrzymanie córki. Także wcześniej wyłączną opiekę nad dzieckiem sprawowała matka i czyniła to należycie. Wakacje w 1995 r. dziewczynka spędziła u dziadków w Polsce. W dniu 13 września 1995 r. małoletnia pod opieką brata ojca wnioskodawczyni Kazimierza L. miała odbyć podróż do Kanady. Na lotnisku Okęcie pojawił się wraz ze swoimi rodzicami uczestnik postępowania, który zabrał córkę do samochodu i odjechał w nieznanym kierunku. Od tej pory miejsce pobytu dziecka nie jest znane.

W dniu 13 grudnia 1995 r. w sprawie sygn. akt (...) sąd po uprzednim przesłuchaniu nakazał Andrzejowi B. natychmiastowe wydanie małoletniej Krystyny B. matce Marzenie B., jednakże uczestnik postępowania tego nie wykonał i nadal ukrywa dziecko.

W ocenie Sądu Rejonowego Andrzej B. nie utrzymując przez okres 2 lat kontaktów z dzieckiem w rażący sposób zaniedbał swoje obowiązki względem niego. Porywając córkę w 1995 r. i separując ją od matki, która bezpośrednio przez siedem lat wychowywała ją i dbała o jej dobro - w sposób rażący nadużył władzy rodzicielskiej. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy powołał art. 111 § 1 k.r.o.

Sąd Wojewódzki w Warszawie postanowieniem z dnia 6 kwietnia 1998 r. oddalił apelację uczestnika Andrzeja B. od postanowienia Sądu Rejonowego. Z treści uzasadnienia postanowienia Sądu Wojewódzkiego wynika, że Sąd ten podzielił stanowisko sądu pierwszej instancji, że zachodzą wymienione w art. 111 § 1 k.r.o. przesłanki nadużycia władzy rodzicielskiej i zaniedbania obowiązków, uzasadniające pozbawienie Andrzeja B. władzy rodzicielskiej. Ponadto Sąd Wojewódzki ustalił, że wskutek bezprawnego działania uczestnika dziecko już trzeci rok jest pozbawione możliwości przebywania wśród rówieśników. Obowiązek szkolny spełnia, zaliczając okresowo poszczególne partie materiału i co roku inne szkoły wystawiają świadectwa. Jest pozbawione możliwości normalnego widzenia otaczającej rzeczywistości, uczenia się ról społecznych, które będzie pełniło w przyszłości, w dorosłym życiu. Uczestnik postępowania pozbawił 10-letnie dziecko takich podstawowych potrzeb, jak poczucie bezpieczeństwa i świadomości posiadania własnego domu. Sąd Wojewódzki wyjątkowo negatywnie ocenił zachowanie uczestnika. Stwierdził, że jest ono egoistyczne i że dążąc do osiągnięcia celu, którym jest zerwanie wszelkich więzi łączących małe dziecko z przeszłością, z dzieciństwem kojarzonym zazwyczaj z matką, uczestnik postępowania traktuje córkę jak przedmiot i psychicznie ją sobie podporządkował.

Sąd Wojewódzki uznał także, że uczestnik postępowania nie jest wzorem godnym naśladowania, gdyż w zależności od potrzeb chwili manipuluje informacjami. Nieznane są jego źródła dochodów. Podaje, że zakończył pracę doktorską, a ma tylko tytuł magistra metalurgii. Jako wysoce naganne dla uczestnika ocenił Sąd Wojewódzki to, że postawiono mu zarzut kradzieży części wyników badań naukowych, które prowadził dla Uniwersytetu w Toronto i zdaniem policji kanadyjskiej wartość skradzionych materiałów może być znaczna. Zaciągał długi w Kanadzie i jest poszukiwany przez wierzycieli. Sąd Wojewódzki powołał się także na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1970 r. III CRN 181/70 (OSNCP 1971, z. 6, poz. 107), w którym wyrażony został pogląd, że pozbawienie przez ojca kilkuletniego dziecka naturalnego środowiska rodzinnego i bezpośredniej opieki oraz możliwości wychowywania się wspólnie z małoletnim rodzeństwem oraz zatrzymanie go na stałe - wbrew woli matki - w obcym kraju zawiera elementy nadużycia władzy rodzicielskiej, które uzasadniają pozbawienie go tej władzy.

W kasacji od postanowienia Sądu Wojewódzkiego, opartej na obu podstawach z art. 393¹ k.p.c., uczestnik postępowania, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 111 § 1 k.r.o. i przepisów postępowania - art. 227 oraz 233 § 1 i 2 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie budzi wątpliwości, że uczestnik postępowania Andrzej B. bezprawnie zabrał córkę Krystynę dnia 13 września 1995 r. z lotniska "Okęcie" i od tego czasu bezprawnie sprawuje nad nią faktyczną pieczę. Jednakże wiele innych okoliczności faktycznych, jak też wysnutych przez Sąd Wojewódzki wniosków jest tylko hipotezami. Z równym powodzeniem można byłoby zakładać przeciwne hipotezy.

Sąd Wojewódzki aprobejuje ustalenia sądu pierwszej instancji, że wnioskodawczyni sprawowała w Kanadzie pieczę nad Krysią we wzorowy sposób oraz że Krysią w 1995 r. po spędzeniu wakacji w Polsce cieszyła się, iż wróci do matki i przyjaciół w Toronto. Nasuwa

się pytanie: dlaczego w takim razie, zobaczywszy na lotnisku niewidzianego od dwóch lat ojca, natychmiast zrezygnowała z powrotu do matki, do Kanady, i poszła z ojcem. Krysia miała wówczas niewiele ponad 7 lat, dla dziecka w tym wieku osoba niewidziana przez dwa lata zazwyczaj wydaje się obcą. Zachowanie Krysi nie było więc typowe. Sąd Wojewódzki stwierdza, że dziewczynka była wychowywana przez matkę w poczuciu ufności do ojca. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, ufność ta była przyczyną, że małaletnia bez wahania zgodziła się na pójście z ojcem. Dzieci bywają naiwne i wskazane przez sąd wyjaśnienie zdarzenia na lotnisku byłoby przekonujące, gdyby dziecko znajdowało się tam samo. Było jednak pod opieką dziadków i brata dziadka, z którymi spędzało wakacje, a więc osób doskonale sobie znanych. W tej sytuacji pójście z ojcem było w istocie równoznaczne z ucieczką od opiekunów. Motywów tej ucieczki nikt nie próbował nawet wyjaśniać.

Zarówno zdarzenie na lotnisku, jak i ukrywanie się ojca i dziecka do chwili obecnej już przez trzy lata świadczą o ogromnej determinacji uczestnika postępowania, ale też i dziecka. W załączonych aktach sprawy sygn. akt (...) znajduje się list Krysi B. datowany 15 stycznia 1996 r. Dziecko przytacza w liście okoliczności mające świadczyć o zaniedbywaniu go przez matkę, ale jest tam jeszcze drugi wątek. Z treści listu wynika, że dziewczynka bardzo źle psychicznie znosiła adaptację do środowiska kanadyjskiego, anglojęzyczną szkołę, obcych etnicznie kolegów i nauczycieli. Nie można wykluczyć, że list jest wynikiem presji psychicznej uczestnika na córkę, co byłoby karygodne, ale nie można też wykluczyć, że wyrażone zostały spontaniczne uczucia dziecka. Fragment listu, w którym Krysia pisała: "Ciągle modliłam się, aby Tatusz mnie znalazł!" wyjaśniałby, dlaczego zostawiła na lotnisku dziadków i poszła z ojcem.

Sąd Wojewódzki bardzo negatywnie ocenia osobę uczestnika. Pomiąć można kwestie dotyczące niepodawania źródeł dochodu, tytułów przysługujących uczestnikowi, czy też sporów z Uniwersytetem w Toronto o własność wyników badań, gdyż z punktu widzenia przesłanek wymienionych w art. 111 § 1 k.r.o. okoliczności te nie mają znaczenia. Istotna jest natomiast ocena zachowania uczestnika jako ojca. Sąd Wojewódzki stwierdził, że jego postępowanie jest egoistyczne, że pozbawił 10-letnią córkę poczucia bezpieczeństwa i świadomości posiadania własnego domu, że dążąc do osiągnięcia celu, którym jest zerwanie wszelkich więzi łączących małaletnią z przeszłością, z dzieciństwem kojarzonym z matką, traktuje córkę jako przedmiot, że psychicznie całkowicie ją sobie podporządkował. Ocena ta zdaje się być jednostronna. Sąd Wojewódzki dezawuuje odmienną od własnej opinię psychologa Renaty G. dlatego, że jest prywatna. Pomija milczeniem opinię proboszcza parafii rzymsko-katolickiej. W opinii proboszcz pisze, że Krysia jest grzeczną, kulturalną i starannie wychowaną w duchu patriotycznym dziewczynką. Zaświadcza także, że Krysia jest otoczona wielką miłością ojca. Dziecko odwzajemnia tę miłość w widoczny sposób. Dziewczynka wykazuje duże zaufanie do ojca, przy którym czuje się bezpiecznie. Jest zdrowa, zadbana, a jej potrzeby życiowe są w pełni zaspokajane przez ojca, który to czyni z wielką troskliwością. Nie przeceniając opinii psychologa i proboszcza, nie jest bez znaczenia, że osoby te oceniają wyjątkowo pozytywnie sposób wychowywania dziecka przez ojca. Należy także zauważyć, że jeżeli okoliczności przytaczane we wspomnianym liście dziewczynki o jej dzieciństwie w Kanadzie byłyby chociaż po części prawdziwe, to być może uczestnik postępowania, umożliwiając jej pozostanie w Polsce, działał z całkiem szlachetnych pobudek, dla dobra dziecka. Wygodniej dla uczestnika byłoby pozwolić na wyjazd dziecka. Ukrywając się wraz z nim bardzo skomplikował sobie życie. Okoliczności świadczą o dużej dbałości uczestnika o dziecko. Spowodował, że szkoły aprobują indywidualny tok nauki, co biorąc pod uwagę realia, wymagać musiało nieprzeciętnych starań. Dba, żeby dziecko wyjeżdżało na wypoczynek w góry i nad morze. W kontaktach z kuratorem Krysia z przyjemnością opowiadała o wyjazdach, niechętnie odpowiadając na inne pytania. Sąd Wojewódzki stwierdził, że nie sposób nie ocenić takiego zachowania jako ucieczki dziecka od

rzeczywistości. Ocena ta jest dowolna, gdyż wyjazdy w góry, czy nad morze, są także częścią rzeczywistości, a jest chyba naturalne, a nawet banalne, że chętniej mówi się o przyjemnych zdarzeniach, a takimi są wakacyjne wyjazdy.

Oczywiste jest, że niemożność uczęszczania dziecka w normalny sposób do szkoły oraz brak kontaktów z matką i jej rodziną jest konsekwencją ukrywania się, natomiast niekoniecznie musi być przejawem celowego izolowania dziecka przez ojca - jak to przyjmuje Sąd Wojewódzki.

Artykuł 111 § 1 k.r.o. wśród przyczyn pozbawienia władzy rodzicielskiej wymienia jej nadużywanie i zaniechanie wynikających z niej obowiązków. Sąd Wojewódzki, powołując się na cytowane już postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1970 r. III CRN 181/70, zdaje się uważać, że bezprawne zatrzymanie dziecka na stałe przez ojca, wbrew woli matki, jest nadużyciem władzy rodzicielskiej, uzasadniającym pozbawienie go tej władzy, bez względu na przyczyny, dla których ojciec dziecko zatrzymał. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1970 r. zapadło na tle odmiennego stanu faktycznego. W tamtej sprawie ojciec wywiózł dziecko do innego państwa, w obce środowisko. W okolicznościach niniejszej sprawy uczestnik zatrzymał dziecko w kraju, przy czym w świetle treści załączonych do akt listów jest wysoce prawdopodobne, że dziecko, używające na co dzień języka polskiego, pragnie pozostać w Polsce i uczyć się w polskiej szkole.

Sąd Wojewódzki, wskazując, że dziewczynka ma także obywatelstwo kanadyjskie i w Kanadzie spędziła pierwsze siedem lat życia, nie zainteresował się w żaden sposób jej stanowiskiem w kwestii, czy chce przebywać w Polsce, czy w Kanadzie.

Nie kwestionując posiadania przez małoletnią podwójnego obywatelstwa, trzeba pamiętać, że stosownie do art. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) obywatel polski, w myśl prawa polskiego, nie może być równocześnie uznawany za obywatela innego państwa. Małoletnia Krystyna B. ma obywatelstwo polskie i przysługują jej wszystkie prawa z tym obywatelstwem związane. Obywatel polski ma konstytucyjnie gwarantowane prawo do pobytu w Ojczyźnie. Nie ma podstaw, żeby prawa tego odmawiać małoletniemu obywatelowi. W konsekwencji trzeba przyjąć, że jeżeli małoletni obywatel polski, który ma odpowiednie rozeznanie intelektualne i emocjonalne, chce pozostać w Polsce, to działań rodzica zmierzających do realizacji woli dziecka, nie można uznać za nadużycie władzy rodzicielskiej.

Za nadużycie władzy rodzicielskiej i rażące zaniechanie wynikających z niej obowiązków w rozumieniu art. 111 § 1 k.r.o. mogłoby natomiast być uznane celowe izolowanie dziecka i jego psychiczne sobie podporządkowywanie. Ustalenia w tym zakresie nie mogą być jednak oparte na domysłach. Sądy opiekuńcze dysponują instrumentami umożliwiającymi kompleksowe badanie relacji między rodzicami a dziećmi i podejmowanie optymalnych rozstrzygnięć z punktu widzenia dobra dziecka. Między innymi w tym celu prowadzone są rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne. Wreszcie, z art. 12 Konwencji o prawach dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526) wynika obowiązek wysłuchania małoletniej.

Prawda, że w sprawie zachodziły trudności wynikające stąd, że uczestnik postępowania wraz z dzieckiem ukrywają się. Nie są to jednak trudności niemożliwe do przezwyciężenia.

Sąd opiekuńczy ma szerokie uprawnienia, ale i obowiązek działania z urzędu, co wynika ze szczególnych uregulowań kodeksu postępowania cywilnego dotyczących spraw opiekuńczych (art. 568-578 k.p.c.).

Artykuł 577 k.p.c. dopuszcza zmianę prawomocnego nawet orzeczenia, jeżeli tego wymaga dobro osoby, której postępowanie dotyczy. W konkretnym przypadku sąd mógł rozważyć wstrzymanie do czasu zakończenia tej sprawy wykonalności orzeczenia nakazującego ojcu wydanie dziecka, żeby umożliwić uczestnikowi, bez obaw, stawienie się z dzieckiem przed sądem i poddanie dziecka pełnym badaniom w ośrodku diagnostycznym. W sprawie o pozbawienie władzy rodzicielskiej nadrzędną wartością jest dobro dziecka. Inne wartości,

nawet tak istotne jak autorytet władzy sądowniczej, muszą ustąpić, jeżeli w grę wchodzi dobro dziecka.

Zasięgnięcie opinii rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego lub innej odpowiedniej placówki specjalistycznej powinno być w sprawie o pozbawienie władzy rodzicielskiej rutynowym działaniem sądu. Zaniechanie tego działania powoduje braki w zakresie wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Wobec tego, że usprawiedliwione są zarzuty co do naruszenia wymienionych w kasacji przepisów postępowania, jak i w naruszeniu art. 111 § 1 k.r.o. Sąd Najwyższy na mocy art. 393¹³ k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

Postanowienie

Sądu Najwyższego

z dnia 30 sierpnia 1977 r.

III CRN 204/77

Uniemożliwienie utrzymania właściwego kontaktu osobistego pomiędzy rodzicem a dzieckiem narusza w zasadzie interes małoletniego i może stanowić przyczynę uzasadniającą zmianę prawomocnego postanowienia regulującego wykonywanie władzy rodzicielskiej (art. 577 k.p.c.).

LEX nr 7986